

TERROR

'CAPABILITIES, CAPABILITIES, CAPABILITIES'

Sedert de oprichting van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie in april 1949, is er met zekere regelmaat sprake geweest van spanning in de transatlantische verhouding, i.c. de verhouding tussen de Verenigde Staten en de Europese NAVO-bondgenoten. Deze spanningen werden veroorzaakt door tal van redenen. Vaak lagen hieraan de verschillen in opvatting over de zogenaamde 'burden-sharing' ten grondslag.

Ook gedurende het afgelopen jaar is de transatlantische verhouding weer onder druk komen te staan. Aanleiding hiervoor was en is nog steeds de wijze waarop de Verenigde Staten de oorlog tegen terrorisme vorm denkt te moeten geven en de reactie hierop van de Europese bondgenoten.

Na de aanslag op het 'World Trade Center' en het Pentagon op 11 september 2001, verklaarde de NAVO snel en voor het eerst sinds haar oprichting, artikel 5 van het bondgenootschap van toepassing. Achteraf blijkt dit echter vooral symbolisch te zijn geweest. De daadwerkelijke bijdrage van Europese bondgenoten was slechts beperkt en kwam zeer traag op gang. Dit werd voor een deel veroorzaakt door politieke twijfel over de wijze waarop de strijd tegen het terrorisme zou moeten worden gevoerd.

De beperkte en trage Europese steun werd echter ook veroorzaakt door het onvermogen om snel adequate middelen in te kunnen zetten. De Europese bondgenoten beschikken namelijk over te weinig geschikte middelen die snel kunnen worden ingezet. Door deze beperkte en trage steun van de Europese bondgenoten is in de Verenigde Staten het vertrouwen in de Europese partners, en daarmee in de NAVO, sterk verminderd.

Zoals gezegd, beschikken de Europese NAVO-partners over onvoldoende middelen om in geval van crisis snel buiten het NAVO-verdragsgebied te kunnen reageren. Voor een deel komt dit omdat de middelen waarover de Europese bondgenoten beschikken, nog stammen uit de periode van vóór de Koude Oorlog.

Daarnaast is er jarenlang onvoldoende in deze middelen geïnvesteerd. Zo is het defensiebudget van de Europese NAVO-leden in de periode 1995-2001 afgenomen met vijftien procent. Hierdoor is voor wat betreft de beschikbare middelen de kloof tussen de Verenigde Staten en haar Europese bondgenoten alleen nog maar verder gegroeid; niet alleen kwalitatief (de veel genoemde 'technology-gap') maar zeker ook kwantitatief.

Het gevaar van een dergelijk groot verschil in capaciteiten is dat de Verenigde Staten steeds meer een unilaterale benadering van crises zal vertonen; wat kunnen (en willen) de bondgenoten immers bijdragen? Indien de NAVO in de toekomst een rol wil blijven spelen als een multina-

tionaal politiek/militair bondgenootschap, zal diezelfde NAVO dus wat moeten doen aan de ter beschikking staande capaciteiten. Het is dan ook begrijpelijk dat secretaris-generaal Robertson in mei jongstleden stelde dat hiertoe slechts drie dingen nodig waren: 'capabilities', 'capabilities' en ten slotte 'capabilities'. En het is niet voor niets dat tijdens de top in Praag drie belangrijke onderwerpen op de agenda stonden: nieuwe leden, nieuwe relaties en nieuwe 'capabilities'.

Het moge duidelijk zijn dat met name de Europese partners aan zet zijn als het gaat om het uitbreiden van capaciteiten. In Europa moet een andere kloof, te weten het gat tussen wat de verschillende bondgenoten beloven te doen ten aanzien van capaciteiten en de wijze waarop daaraan inhoud wordt gegeven, worden verkleind. Om een betere en grotere Europese inbreng te bereiken, volstaat het niet langer om een gemeenschappelijk overzicht op te stellen van thans beschikbare middelen. Nieuwe capaciteiten zijn nodig, hetgeen hogere budgetten vereist.

Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk en Noorwegen hebben inmiddels aangekondigd de respectievelijke defensiebudgetten, zij het in een enkel geval bescheiden, te verhogen. Voor de Europese NAVO-landen die tevens lid zijn van de Europese Unie geldt echter een zeer strakke begrotingsdiscipline (maximaal tekort van drie procent), hetgeen het erg lastig maakt om het defensiebudget structureel te verhogen in een periode van economische tegenspoed.

Toch zal er, zoals eerder gesteld, wat moeten gebeuren wil de NAVO geloofwaardig blijven. Hierbij valt te denken aan het op een andere wijze organiseren van bestaande eenheden, die wél in staat zijn om snel en effectief elders te kunnen worden ingezet. Verder zou, teneinde versnippering van de diverse nationale budgetten te voorkomen, weer eens nadrukkelijker moeten worden gekeken naar, vooral voor de kleinere bondgenoten, taakspecialisatie of, zoals

vice-admiraal Van Rijn in zijn bijdrage in deze *Militaire Spectator* stelt: middelenspecialisatie.

Als gevolg van het strategisch akkoord van het inmiddels demissionaire kabinet-Balkenende, wordt de Nederlandse defensieorganisatie echter geconfronteerd met bezuinigingen, terwijl er krachtige argumenten zijn om het huidige budget ten minste op hetzelfde niveau te handhaven. De zeer forse bezuinigingen leiden onontkoombaar tot het snijden in operationele capaciteiten, alle politiek correcte retoriek ten spijt.

De neiging hierbij is om snel te komen tot het snijden in 'ijzerwaren', zonder op capaciteiten te letten. De vragen zouden echter moeten zijn: welke capaciteiten zijn benodigd bij eventuele Nederlandse deelname; wat zijn de systemen (ijzerwaren) die hiervoor nodig zijn; en wat is de politieke bereidheid om deze systemen in te zetten?

Indien de NAVO in de toekomst een rol van betekenis wil blijven spelen, dienen de Europese bondgenoten een belangrijke rol te blijven spelen binnen dat bondgenootschap. Natuurlijk is hierbij het streven naar een onafhankelijk Europees *veiligheidsbeleid* belangrijk. Het wordt echter tijd dat de Europese landen hun verantwoordelijkheden binnen het bondgenootschap serieus en daadwerkelijk inhoud gaan geven. Met andere woorden, niet meer te veel praten over beleid maar over gaan tot het daadwerkelijk verbeteren van de aan het bondgenootschap ter beschikking te stellen capaciteiten.

Van belang hierbij zijn 'capabilities' die samen met anderen kunnen worden ingezet in eventueel te vormen coalities. Met name capaciteiten die interoperabel zijn met de capaciteiten waar de Verenigde Staten over beschikt.

Indien de Europese bondgenoten hier niet toe in staat dan wel bereid zijn, vindt een verdere verwijding plaats in de transatlantische verhouding binnen NAVO met een meer unilateraal optredende Verenigde Staten als gevolg. Allerm minst een wenselijke situatie.